

FÄRGELANDA KOMMUN



**Färgelanda  
kommun**

# Mål- och resursplan 2024–2026



**Dnr: 2023/6**

**Antagen av: KF 2023-11-29**

## Innehåll

1. INLEDNING .....	4
1.1 Budgetprocessen.....	4
2. SAMMANFATTNING .....	5
3. MÅL.....	7
3.1 Finansiella mål och god ekonomisk hushållning .....	7
3.2 Färgelanda kommuns prioriterade inriktningar för perioden 2024– 2026.....	7
3.3 Verksamhetsmål .....	8
3.4 Färgelanda kommuns verksamhetsmål för perioden 2024–2026.....	9
4. FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE.....	11
4.1 Översikt över verksamhetens utveckling .....	11
4.2 Den kommunala koncernen.....	11
4.2.1 Kommunen.....	12
4.2.2 Koncernen .....	12
4.2.3 Minoritetsintressen.....	13
4.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning .....	13
4.3.1 Samhällsekonomi .....	13
Hög inflation urholkar köpkraften .....	13
Stark arbetsmarknad 2023.....	14
4.3.2 Kommunernas ekonomi .....	15
Det demografiska trycket fortsätter.....	15
Arbetskraften räcker inte till .....	15
Lagrådsremiss: En effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner .....	15
Utredning av kommunalekonomisk utjämning .....	16
4.3.3 Förutsättningar Färgelanda kommun .....	16
Befolkningsminskning .....	16
Demografi – Prognos 2021–2031 .....	17
Skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning.....	18
Finansnetto .....	19
Pensioner.....	19
4.3.4 Förutsättningar nämnderna - ramar .....	20
Personalkostnader .....	21
Internränta.....	21
Personalomkostnadspålägg .....	21
Budgetramar per nämnd.....	22



---

4.4 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten .....	23
4.5 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning.....	24
4.5.1 God ekonomisk hushållning.....	24
4.5.2 Ekonomisk analys .....	25
Resultat och resultatutveckling .....	25
Nettokostnader .....	25
Investeringar .....	26
Likviditet.....	26
Soliditet.....	26
Känslighetsanalys .....	26
Avslutande kommentar .....	27
4.6 Balanskravsresultat och resultatutjämningsreserv .....	28
5. EKONOMISKA RAPPORTER .....	30
5.1 Resultatbudget.....	30
5.2 Balansbudget .....	31
5.3 Kassaflödesbudget.....	32
5.4 Investeringsplan .....	33



## 1. INLEDNING

Budgetdokumentet är indelat i fem delar eller huvudavsnitt; *Inledning*, *Sammanfattning*, *Mål*, *Förvaltningsberättelse* och *Ekonomiska rapporter*. I *inledningsavsnittet* beskrivs hur budgetprocessen sett ut. *Sammanfattning*, inrymmer en mycket kort övergripande summering av dokumentet.

I avsnittet *Mål* framgår finansiella mål, prioriterade inriktningar och verksamhetsmål. Fjärde avsnittet *Förvaltningsberättelse* är upplagt på liknande sätt som årsredovisningens förvaltningsberättelse. I avsnittet beskrivs verksamhetens översiktliga utveckling, kommunala koncernen, viktiga förhållanden som påverkar resultat och ekonomisk ställning, förutsättningar för Färgelanda kommun, nämndernas förutsättningar och ramar, styrning och uppföljning, god ekonomisk hushållning, balanskrav och resultatutjämningsreserv.

Femte och sista avsnittet, *Ekonomiska rapporter*, innehåller resultatbudget, kassaflödesbudget, balansbudget samt investeringsplan.

### 1.1 Budgetprocessen

Den 17 och 18 januari 2023 hölls Visions- och omvärldsanalytdagar där samtliga ledamöter i kommunstyrelsen, utbildningsnämnden och socialnämnden samt kommunledningsgruppen var inbjudna. Den första dagen medverkade även ett antal externa aktörer, både som moderator och föreläsare.

Följande områden belystes och diskuterades:

- Våra utmaningar
- Det goda livet i Dalsland & Äldre
- Yngre i Färgelanda
- Kvalitet och effektivitet – Innovation
- Attraktiv arbetsgivare
- Attraktiv kommun
- Ekonomi i balans

Andra dagen hölls workshops kring nyss nämnda områden. Syftet med dagarna var att ge ett gemensamt underlag inför arbetet med mål- och resursplan 2024–2026.

Budgetanvisningar, inkl. tidplan, upprättades och antogs av kommunstyrelsen 22 februari 2023 (§ 22).

Budgetprocessen blev framskjuten med anledning av förändrade ekonomiska förutsättningar och ny tidplan upprättades. Tidplanen visar en beslutad MRP av kommunfullmäktige i november 2023.



## 2. SAMMANFATTNING

Förutsättningarna har förändrats oerhört snabbt för Sveriges kommuner, från att ha haft 2000-talets starkaste resultat till att nu prognostisera 2000-talets svagaste resultat. Sverige har på mycket kort tid gått från att befinna sig i en högkonjunktur till att vara i en lågkonjunktur. Även om inflationen har nått sin topp så kommer effekter av inflationen finnas kvar länge för såväl privatpersoner, företag som offentlig sektor.

För de flesta av landets kommuner är den ekonomiska situationen ansträngd utifrån samhällsekonomiska läget. Det innebär bland annat hög inflation med stora kostnadsökningar och kraftigt höjda räntor. Färgelanda kommun har dessutom mycket stora strukturella utmaningar sedan innan. Den ekonomiska situationen kräver beslut och åtgärder för att nå en långsiktigt sund ekonomi. Om beslut inte fattas och åtgärder uteblir kommer utmaningarna fortsätta. Inflationen tillsammans med nya pensionsavtal innebär också kraftigt ökade pensionskostnader. Härtill kommer en fortsatt minskning av antalet invånare vilket medför att skatteintäkterna blir lägre.

Skattesatsen föreslås oförändrad under perioden, 22:91 kronor per skattekrona. Skatteprognosen beräknas utifrån 6 450 invånare. Utrymme för löneökningar budgeteras centralt och fördelas till respektive nämnd efter att de lokala förhandlingarna är klara. Nämndernas ramar har minskats med 27 mnkr inför 2024.

Sett över planperioden som helhet budgeteras ett *genomsnittligt* resultat på två procent av totala skatteintäkter och statsbidrag. För 2024 specifikt budgeteras dock ett nollresultat. Detta är rent finansiellt en otillräcklig resultatnivå, men får anses som det kommunen kan klara av i rådande situation. Färgelanda kommun behöver på sikt ha en högre resultatnivå utifrån bland annat stort investeringsbehov. Inflationen har mycket stor betydelse för pensionskostnaderna och om inte inflationen utvecklas enligt Sveriges Kommuners och Regioners prognos (SKR) riskerar resultatet bli sämre.

Investeringarna budgeteras till 27 mnkr för 2024. Totalt under perioden 2024–2028 budgeteras investeringarna till 106 mnkr. Resultatnivån måste över tid finansiera investeringarna annars försvagas kommunens finansiella handlingsutrymme och innebär att framtida generationers konsumtionsutrymme påverkas.

I budgeten beräknas soliditeten, exklusive ansvarsförbindelsen, för perioden 2024–2026 till 32 %, 34 % respektive 36 %. Det är viktigt att inte soliditeten sjunker då det försvagar kommunens finansiella förutsättningar för framtiden.



---

Kommunallagen anger att kommuner ska ha en *God ekonomisk hushållning* i verksamheten. Kommunerna ska besluta både finansiella mål och verksamhetsmål. Det är dessa mål som definierar vad som är god ekonomisk hushållning.

Budgetförslaget uppfyller kommunallagens balanskrav men inte villkoren för *God ekonomisk hushållning*, då inte alla finansiella mål uppnås. Arbete med åtgärder och anpassningar måste intensifieras.



### 3. MÅL

#### 3.1 Finansiella mål och god ekonomisk hushållning

Färgelanda kommun fastställer varje år i mål- och resursplanen finansiella mål, prioriterade inriktningar och verksamhetsmål. För Färgelanda kommun innebär god ekonomisk hushållning att kommunen uppfyller 100 % av de finansiella målen samt minst 75 % av verksamhetsmålen som är antagna av kommunfullmäktige.

I mål- och resursplanen 2024–2026 föreslås två finansiella mål för planperioden.

- För att klara balanskravet samt uppnå en långsiktigt sund ekonomi ska resultatet uppgå till 2,0 – 4,0 procent av totala skatteintäkter och statsbidrag.
- För att ha en tillräcklig stabilitet och förmåga att motstå förluster är målsättningen att soliditeten årligen ska öka och på sikt uppgå till minst 35 procent.

Färgelanda kommun behöver på sikt ha en högre resultatnivå utifrån bland annat det stora investeringsbehov som finns.

Kommunen befinner sig i ett mycket svårt ekonomiskt läge. Hög inflation innebär bland annat mycket höga pensionskostnader 2023 och 2024. Med utgångspunkt i bland annat dessa förutsättningar har mål- och resursplanen framtagits utifrån en resultatnivå som motsvarar i *genomsnitt* två procent under planperioden. Detta är rent finansiellt en otillräcklig resultatnivå, men får anses som det kommunen kan klara av i rådande situation.

#### 3.2 Färgelanda kommuns prioriterade inriktningar för perioden 2024–2026

Prioriterad inriktning	Destinerad nämnd
Färgelanda kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare	Kommunstyrelsen
Stärkta skolresultat i en trygg skolmiljö	Utbildningsnämnden
God omsorg med individen i fokus	Socialnämnden Kommunstyrelsen
Ett attraktivt Färgelanda att bo och verka i	Kommunstyrelsen
Agenda 2030 ska implementeras i kommunens arbete	Alla nämnder



### 3.3 Verksamhetsmål

Enligt Styr- och ledningssystem för Färgelanda kommun (KF 2016-06-22, § 86) utgår verksamhetsmål från prioriterad riktning som arbetas fram i samverkan mellan politik och förvaltning. Målen ska vara rimliga till givna resurser och följas upp i samband med delårsrapporter och årsredovisning. Målen kan vara kort- och/eller långsiktiga och beslutas av kommunfullmäktige efter beredning i nämnderna.

Mål måste, enligt samma styrdokument, för att ha en styrande effekt i en resultatstyrningsmodell – vara *mätbara* och *bygga på sakliga fakta*. När mål ska prioriteras bör diskussionen utgå från vad man vet och vad som är de strategiskt viktiga problemen/frågeställningarna inom verksamheten. Utifrån de prioriteringar som görs sätts mål som utgår från fakta om hur det ser ut just nu, då finns en utgångspunkt för att kunna se hur man lyckas med målen över tid. Till målen kopplas resultatindikatorer som bör vara stabila och byggda på fakta samt kunna följas över tid.

Målen ska formuleras enligt SMART-modellen.:

- *Specifikt* – Det ska vara tydligt vad som ska uppnås
- *Mätbart* – Vid målsättning ska det beslutas om hur man mäter att man lyckats.
- *Acceperat* – Delaktighet i framtagandet av målen är ett viktigt nyckelord
- *Realistiskt* – Det ska vara faktiskt möjligt att uppnå målet.
- *Tidsbundet* – Det ska finnas en tydlig deadline





### 3.4 Färgelanda kommuns verksamhetsmål för perioden 2024–2026

Prioriterad inriktning	Ansvarig nämnd	Verksamhetsmål	Nuläge	Mått	Målet anses uppfyllt
Färgelanda kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare	Kommunstyrelsen	<i>Ökad andel nöjda medarbetare</i>	HME 75 (2021)	HME (mäts vartannat år)	När HME överstiger 77
		<i>Minskad sjukfrånvaro</i>	9,6 %	Sjukfrånvaro	När sjukfrånvaron understiger 8 %
		<i>Minskad personalomsättning</i>	19 %	Personalomsättning	När personalomsättningen understiger 10 %
Stärkta skolresultat i en trygg skolmiljö	Utbildningsnämnden	<i>Öka elevernas måluppfyllelse</i>	204	Meritvärde i år 9 inför gymnasiet	210
			90 % 82 % 78 %	Andel godkända elever – nationella prov - år 9 Svenska Matematik Engelska	90 %
			90% 82% 78%	Andel godkända elever – nationella prov - år 6 Svenska Matematik Engelska	90 %
			89% 86%	Andel godkända elever – nationella prov år 3 Svenska Matematik	90 %
		<i>Öka andel elever med behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram</i>	76%	Andel elever behöriga till yrkesprogram	85 %
		<i>Alla barn och elever ska uppleva en trygg skolmiljö</i>	Enkäten för trygghet och trivsel kommer gå ut till alla elever från förskolan till år 9 i slutet på april.	Trygghetsenkät	Fler elever svarar i enkäten att de känner sig trygga
		God omsorg med individen i fokus	Kommunstyrelsen	<i>Öka antalet individer i verksamheten som erhåller kvalitativ sysselsättning efter avslutad AMI-insats (anställning och utbildning)</i>	22 deltagare skrevs in under 2022. 60% kom ut i studier eller arbete.
Socialnämnden	<i>Graden av nöjdhet bland kunderna på särskilda boenden ska ligga över genomsnittet i riket och öka.</i>		2022 års mätning Färgelanda 81% (Riket 77 %)	Mäts genom Socialstyrelsens nationella enkät vad tycker de äldre om äldreomsorgen.	Graden av nöjdhet ska öka med 1 procentenhet
	<i>Graden av nöjdhet bland kunder som har hemtjänst ska ligga över</i>		2022 års mätning Färgelanda 92% (Riket 77%)	Mäts genom Socialstyrelsens nationella enkät vad tycker de äldre om äldreomsorgen.	Graden av nöjdhet ska öka med 1 procentenhet



		<i>genomsnittet i riket och öka.</i>			
		<i>Graden av nöjdhet bland brukare i LSS verksamheten ska ligga över genomsnittet i riket och öka.</i>	Ingen mätning gjord	Mäts genom Socialstyrelsens nationella brukarundersökning avseende daglig verksamhet	Mätning genomförd 2023
Ett attraktivt Färgelanda att bo och verka i	Kommunstyrelsen	<i>Öka utsmyckningarna i kommunens tätorter</i>	Ingen mätning gjord	Andel nöjda medborgare avseende Färgelanda kommuns attraktivitet	Genomförd mätning av andel nöjda medborgare avseende Färgelanda kommuns attraktivitet
		<i>Brukarnöjdheten inom myndighetsutövningen</i>	86 %	Kundenkät på bygglov och bygganmälan	90 %
Agenda 2030 ska implementeras i kommunens arbete	Kommunstyrelsen	<i>Matsvinnet ska minska</i>	50 g/dag och portion	Mäts under en vecka 6 ggr/år	Max 35 g/dag och portion (skola och förskola) Max 100 g/dag och portion (äldreomsorg)
	Kommunstyrelsen	<i>Energiförbrukningen i kommunens fastigheter skall minska</i>	2 956 Mwh	Årsförbrukning	Förbrukningen skall minska med 5 % per år under perioden.
	Kommunstyrelsen Utbildningsnämnden Socialnämnden	<i>Alla kommuninvånare involveras i klimatarbetet</i>	Ingen mätning finns av genomförda dialogträffar	Antal dialogträffar med berörda grupper	Minst 2 st. dialogträffar per nämnd
	Kommunstyrelsen		Ingen plattform finns idag	Kontroll av det finns en plattform för klimatdialog	Inrättad plattform
	Kommunstyrelsen	<i>Näringslivets utsläpp ska minska</i>	Ingen mätning finns av ev. genomförda insatser	Antal insatser tillsammans med näringslivet	Minst en insats per år
	Kommunstyrelsen	<i>Samarbetet tillsammans med lantbruket inom kommunens klimatomställning ska öka</i>	Ingen mätning finns av genomförda dialogträffar	Antalet dialogträffar mellan kommunen, gröna näringar och övrigt näringsliv	Minst två gånger/år
			Ingen mätning finns av ev. genomförda projekt	Antal projekt för att minska utsläpp	Minst ett projekt under åren 2024-2026
	Kommunstyrelsen Utbildningsnämnden Socialnämnden	<i>Kommunen ökar livslängden på elektronik</i>	Ingen mätning finns av antal livslängdsökande	Antal nya livslängdsökande åtgärder per år	Minst ytterligare en livslängdsökande åtgärd/ år
	Kommunstyrelsen Utbildningsnämnden Socialnämnden	<i>Kommunen ökar användandet av cirkulära möbler</i>	Finns ingen inventering gjord	Antal kontor/ arbetsplatser med cirkulära möbler och inredning	Genomförd inventering
	Kommunstyrelsen		Inget stadfäst system för cirkulära möbler finns	Kontroll av system för cirkulära möbler	Infört och stadfäst system för cirkulära möbler



## 4. FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

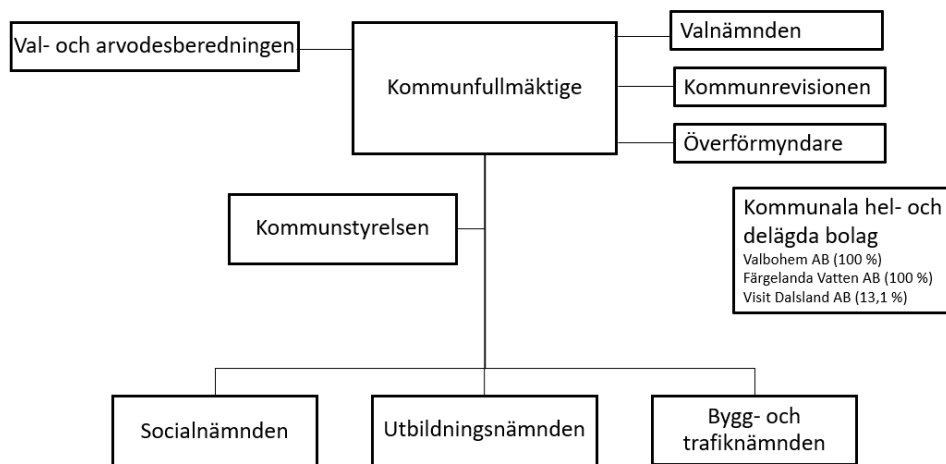
Förvaltningsberättelsen syftar till att ge en övergripande och tydlig bild av Färgelanda kommuns verksamhet och finansiella läge för kommande budgetår 2024 samt planperioden 2025–2026. Inledningsvis presenteras en översikt av verksamhetens utveckling följt av koncernens uppbyggnad och ansvarsfördelning. Vidare följer en omvärldsanalys och hur generella förhållanden i samhället påverkar specifikt Färgelanda kommun och dess nämnder. I nästa avsnitt presenteras kommunens process kring styrning och uppföljning. Efterföljande avsnitt behandlar det centrala begreppet *god ekonomisk hushållning* och Färgelanda kommuns kontext i förhållande till densamma. Avsnittet innehåller också en ekonomisk analys inkluderat en övergripande bild av kommunens investeringar och deras påverkan på kommunens ekonomiska ställning. Det avslutande avsnittet beskriver det lagstadgade balanskravsresultatet samt kommunfullmäktiges riktlinjer kring resultatutjämningsreserven (RUR).

### 4.1 Översikt över verksamhetens utveckling

#### NYCKELTAL

	Utfall 2022	Budget 2023	Prognos 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Årets resultat (tkr)	30 740	-8 218	3 068	0	13 408	16 939
Resultatandel (2-4%)	6,6%	-1,7%	0,6%	0,0%	2,7%	3,30%
Soliditet (min 35%)	31,7%	28,8%	32,8%	31,5%	33,6%	36,50%
Självfinansieringsgrad	308,0%	74,0%	377,0%	98,0%	80,0%	124%
Ack besparingar (tkr)	0	0	0	27 042	36 185	47 042

### 4.2 Den kommunala koncernen





#### 4.2.1 Kommunen

**Kommunfullmäktige** är kommunens högsta beslutande organ och består av 31 ledamöter som är valda av folket i allmänna val. Mandatfördelningen i kommunfullmäktige 2022–2026 är:

- Sverigedemokraterna: 11 mandat
- Socialdemokraterna: 8 mandat
- Centerpartiet: 6 mandat
- Moderaterna: 3 mandat
- Liberalerna: 2 mandat
- Kristdemokraterna: 1 mandat

Kommunfullmäktige ansvarar för bland annat de övergripande strategiska frågorna såsom; mål och riktlinjer, budget, skattesats, taxor och avgifter, fysisk planering, grunder för ersättning till partierna och de förtroendevalda, den politiska organisationen, ansvarsfrihet för förtroendevalda.

**Kommunstyrelsen** består av 11 ledamöter och är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Den ska leda och samordna planeringen av kommunens ekonomi och verksamhet. Kommunstyrelsen ska också leda kommunens övergripande verksamhet enligt fullmäktiges riktlinjer och övriga styrdokument. Den ska bereda ärenden till fullmäktige. Kommunstyrelsen är även ansvarig för samhällsbyggnadsfrågorna i vid bemärkelse inklusive kommunens fastighetsinnehav.

Kommunstyrelsen ska ha uppsikt över övriga kommunala organs verksamhet, över de kommunala bolagen, samt över de kommunalförbund som kommunen är medlem i.

#### **Kommunala nämnder**

Kommunens nämndsorganisation är fastställd av kommunfullmäktige. För alla nämnder finns ett reglemente som anger vika ansvarsområden varje nämnd har. Nämnderna ska följa de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt och det ska ske inom de ekonomiska ramar som kommunfullmäktige angivit. Nämnderna är ansvariga gentemot fullmäktige och ska regelbundet rapportera om sin verksamhet till fullmäktige.

#### 4.2.2 Koncernen

I kommunkoncernen ingår kommunens helägda aktiebolag, Valbohem AB och Färgelanda Vatten AB.

**Valbohem AB** har till uppgift att förvärva, avyttra, äga, bebygga och förvalta fastigheter och inom ramen för den kommunala kompetensen främja bostadsförsörjningen inom kommunen.



**Färgelanda Vatten AB** är huvudman för den allmänna vattenförsörjningen och avloppshanteringen i kommunen. Bolaget äger samtliga VA anläggningar i Färgelanda kommun. Färgelanda Vatten AB har inga anställda utan den dagliga driften och annan förenlig verksamhet sköts av det gemensamma bolaget, Västvatten AB, som svarar för driften av VA-anläggningarna i Färgelanda, Munkedal, Sotenäs och Uddevalla kommun. Färgelanda Vatten AB äger 7 % av det gemensamma bolaget Västvatten AB.

#### **4.2.3 Minoritetsintressen**

Kommunen har också minoritetsintressen i Dalslands miljö- och energiförbund (DMEF), Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF), Visit Dalsland AB samt Stiftelsen för Dalsland kanals framtida bestånd. Fyra av Dalslandskommunerna har en gemensam Miljönämnd inom kommunalförbundet (DMEF).

### **4.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning**

#### **4.3.1 Samhällsekonomi**

##### **Hög inflation urholkar köpkraften**

SKR beskriver i cirkulär 23:36 (augusti 2023) att global ekonomi präglas fortsatt av hög inflation och penningpolitisk åtstramning. Bakgrunden är de störningar som rubbat utbud och efterfrågan, där pandemin, Rysslands anfallskrig mot Ukraina och expansiv ekonomisk politik utmynnat i den exceptionella inflationsutveckling som utspelat sig sedan början av 2022. Utgången väntas ge två år av svagare global tillväxt 2023–2024. Den ekonomiska politiken, och penningpolitiken i synnerhet, har lagts om för att få kontroll över inflationen. Vad som förvånar är att arbetsmarknaderna ännu står så starka.

I likhet med omvärlden har även svensk arbetsmarknad visat sig motståndskraftig, men vår bedömning är att den lägre efterfrågan (BNP) i år kommer leda till en avmattning på arbetsmarknaden framöver. Efterfrågan tar fart igen under 2024 då inflationen sjunker tillbaka till målnivåer och centralbankerna anpassar politiken med att inleda en följd av räntesänkningar.

Utvecklingen för svensk inflation tyder på ett bredare och mer varaktigt förlopp än i SKR:s prognoser. För kommuner och regioner spiller den starka arbetsmarknaden över i ett starkare skatteunderlag. I reala termer har bilden dock inte förändrats, sektorns köpkraft faller i år och blir mycket svag nästa år.



Tabell: Nyckeltal för den svenska ekonomin

Procentuell förändring om inte annat anges

Nyckeltal	2022	2023	2024	2025	2026
BNP	2,8	-0,6	1,2	3,4	2,4
Arbetade timmar	2,3	2,4	-0,7	1,7	1,7
Lönesumma	6,4	5,2	3,8	5,1	5,1
Timlön, Nationalräkenskaperna	3,9	2,7	4,5	3,4	3,3
Timlön, Konjunkturlönestatistiken	2,7	3,9	3,8	3,4	3,3
Arbetslöshet, andel av arbetskraften	7,5	7,8	9,1	8,8	7,8
Inflation, KPIF	7,7	6,0	2,0	1,9	2,0
Inflation, KPI	8,4	8,5	2,8	1,4	1,8
Styrränta, värde vid årets slut	2,5	4,0	2,5	2,0	1,8

Källa: SKR.

BNP och arbetade timmar avser kalenderkorrigerade data i volym. Timlön enligt Nationalräkenskaperna avser anställdas timmar.

### Stark arbetsmarknad 2023

SKR skriver vidare i cirkulär 23:36 att skatteunderlaget växer snabbt i nominella termer under perioden 2023–2026, i genomsnitt med 4,6 procent per år. Den genomsnittliga ökningen under de senaste tio åren (perioden 2013–2022) var 4,1 procent. Arbetsmarknaden har utvecklats starkt under det första halvåret 2023 och likaså lönesumman. En sämre utveckling på arbetsmarknaden främst under 2024 kommer dock leda till en inbromsning av skatteunderlagets ökningstakt. Därefter ökar skatteunderlaget i snabbare takt när konjunkturen återhämtar sig.

En högre inflationsutveckling framöver lyfter också garantipensionerna och därmed skatteunderlaget. Trots den goda nominella utvecklingen faller köpkraften för det reala skatteunderlaget med 2 procent i år och är i stort sett oförändrat nästa år. Därefter ökar det starkare när konjunkturen beräknas återhämta sig. I reala termer växer skatteunderlaget med 1,3 procent per år 2023–2026, att jämföra med de senaste tio årens genomsnitt på 1,6 procent. Trots den nominella ökningen urholkas alltså kommunsektorns köpkraft drastiskt.



Förutom att priser och löner stiger och därigenom påverkar kommuner och regioners kostnader för verksamheten så ökar också pensionskostnaderna. Det är främst prisbasbeloppets förändring och hur det slår på värderingen av sektorns pensionsskuld som påverkar resultaten negativt, men även det nya pensionsavtalet för sektorn påverkar.

### **4.3.2 Kommunernas ekonomi**

#### **Det demografiska trycket fortsätter**

Den demografiska utmaningen beror något förenklat på att antalet personer i behov av välfärdstjänster ökar snabbare än antalet invånare i yrkesför ålder. De demografiska behoven väntas öka snabbare än sysselsättningen. Sammantaget ökar behovet av de resurser som krävs för att upprätthålla välfärden på dagens nivå snabbare än skatteintäkterna. Kraven på kvalitet och välfärd kommer inte att minska. Det kommer att ställa krav på effektiviseringar.

#### **Arbetskraften räcker inte till**

SKR belyser i ekonomirapporten (dec. 2022) att kompetensförsörjning blir en allt större utmaning när befolkningsstrukturen förändras framöver och personer över 80 år ökar med nära 50 procent samtidigt som personer i arbetsför ålder ökar med knappt 5 procent. Under kommande år kommer sysselsättningsökningen inte att räcka till för att täcka de ökade personalbehoven som finns i offentlig sektor, i näringslivet och i staten. För kommunsektorn är behovet särskilt fokuserat till äldreomsorgen. Det finns också ett matchningsproblem på arbetsmarknaden där den lediga arbetskraftens kompetens inte motsvarar den som de lediga jobben kräver. För att klara kompetensförsörjningen krävs en helhetssyn och kombination av långsiktiga åtgärder där staten, arbetsgivare och fackliga organisationer samarbetar med målet att trygga kompetensförsörjningen i välfärden.

#### **Lagradsremiss: En effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner**

Regeringen har lämnat över en remiss till Lagrådet utifrån förslagen i betänkandet *En god kommunal hushållning*. Förändringarna i regelverket är få då regeringen bedömer att det inte finns skäl till mer omfattande ändringar. Några ändringar som ändå sker är införandet av en resultatreserv samtidigt som resultatutjämningsreserven (RUR) avvecklas, att budget ska ha ett koncernperspektiv samt att revisionsberättelsen ska hållas tillgänglig på kommunens webbplats. Därtill föreslås att särskilda riktlinjer för pensionsmedelförvaltningen tas bort, däremot föreslås ingen ändring av pensionsredovisningen, blandmodellen kvarstår. Den nya lagen föreslås träda i kraft 1 januari 2024.



Källa: SKR.se

### Utredning av kommunalekonomisk utjämning

En parlamentariskt sammansatt kommitté har fått i uppdrag att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämningen. Syftet med uppdraget är att säkerställa att den kommunalekonomiska utjämningen ger kommuner och regioner likvärdiga ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla välfärd och annan kommunal service, trots skillnader i skattekraft och strukturella förutsättningar. I utredningen ingår samtliga delmodeller. Utredningen ska även undersöka en eventuell påverkan av utjämningsystemet på utveckling och tillväxt, såväl positiv som negativ. Uppdraget ska redovisas senast 3 maj 2024.

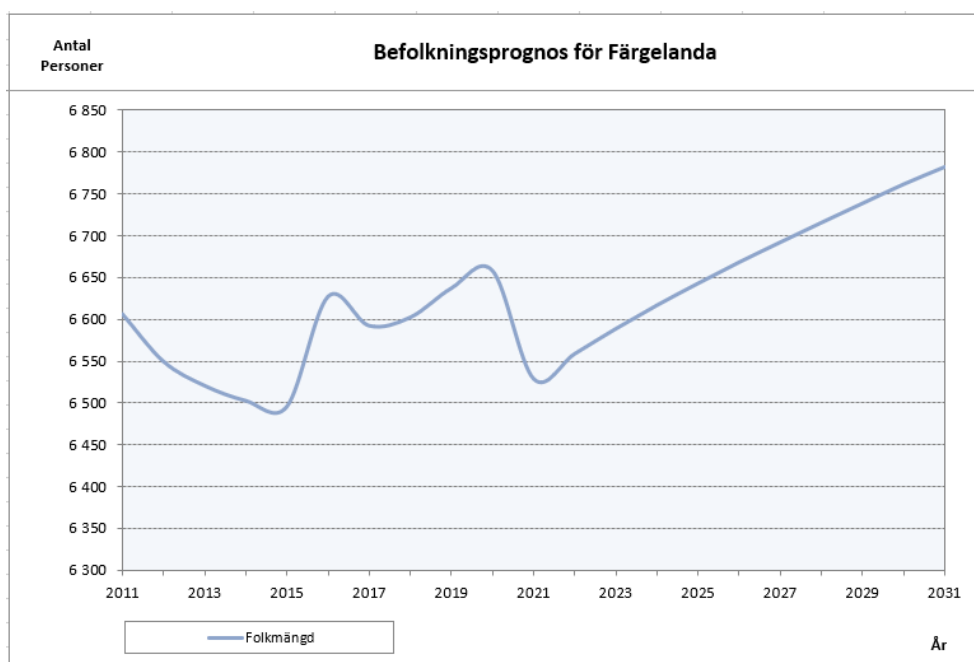
Källa: Regeringen.se

### 4.3.3 Förutsättningar Färgelanda kommun

#### Befolkningsminskning

SCB tog under 2021 fram en befolkningsprognos för Färgelanda kommun för åren 2021–2031. För prognosåret 2021 togs hänsyn till känd befolkningsstatistik till och med 30 juni 2021.

Diagrammet nedan visar faktiskt invånarantal för åren 2011–2020 samt prognostiserat invånarantal för åren 2021–2031.







Prognosen visar:

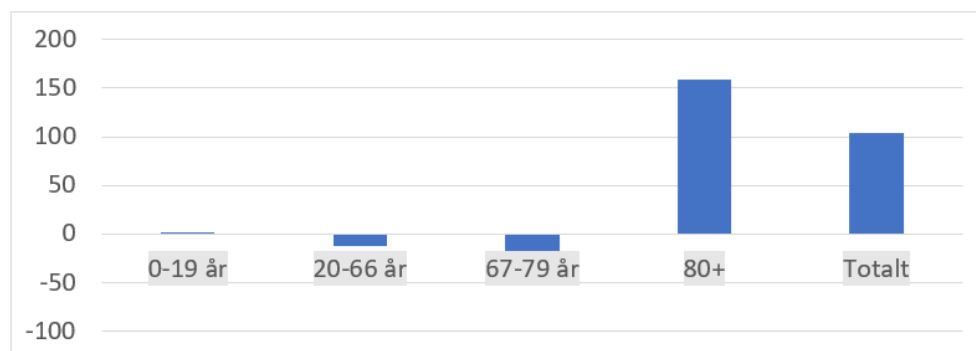
- 6 558 invånare per sista december 2022.
- 6 588 invånare per sista december 2023.
- 6 617 invånare per sista december 2024.
- 6 643 invånare per sista december 2025.
- 6 668 invånare per sista december 2026.

Verkligheten har i stället blivit en befolkningsminskning. Färgelanda kommun hade 6 512 invånare vid årsskiftet december 2022, vilket var en minskning med 64 personer sedan föregående årsskifte. Första halvåret 2023 minskade invånarantalet med ytterligare 54 personer och uppgick således per sista juni 2023 till 6 458 invånare. Den svagt positiva trenden som funnits 2016–2020 bröts 2021. 2022 års minskning berodde till övervägande del på negativt flyttnetto och till liten del på negativt födelsenetto. Minskningen första halvåret 2023 bestod av negativt flyttnetto till något större del än vad negativt födelsenetto gör. Kan konstaterats att invånarantalet är betydligt lägre än vad prognosen visar.

En minskning av antalet invånare ger lägre skatteintäkter och försämrade planeringsförutsättningar. Färgelanda är beroende av bidrag från de kommunala utjämningsystemen och dessa fördelas utifrån antal invånare, detsamma gäller generella statsbidrag. Befolkningsutvecklingen är av yttersta vikt för kommunens verksamhets- och investeringsplanering. Lika viktigt ur en kommunal synvinkel är befolkningsstrukturen, då framför allt invånare i de äldre och yngre åldrarna i högre utsträckning efterfrågar välfärdstjänster än invånare i arbetsför ålder. För de yngre handlar det framför allt om förskola och skola och för de äldre om äldreomsorg och sjukvård.

### Demografi – Prognos 2021–2031

Diagrammet nedan visar förändringar i antal i olika åldersgrupper, år 2030 jämfört med 2020 i Färgelanda kommun.



SCB:s befolkningsprognos för perioden 2021–2031 visar att mellan 2020



och 2030 är åldersgruppen 0–19 år i princip oförändrad antalsmässigt (+1). Den arbetsföra åldersgruppen 20–66 år minskar med 12 personer under samma period. Yngre pensionärer 67–79 år minskar med 44 personer medan äldre pensionärer 80+ ökar med 159 personer. Prognosen visar på en total ökning med 104 personer.

### Skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning

Kommunens största inkomstkälla är skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning. De utgör ca 85 % av Färgelandas totala inkomster. Skatteintäkterna påverkas främst av kommunens invånarantal och utveckling av skatteunderlaget, dvs summan av våra beskattningsbara inkomster i riket. Skatteintäkterna för 2024 grundas på taxeringsutfallet från 2021 uppräknat med SKR:s bedömning av uppräkningsfaktorer i riket för 2022, 2023 och 2024. Slutlig justering av det faktiska utfallet för 2024 sker efter taxeringen 2025 och regleras i januari 2026.

Skatteintäkter är beräknade efter SKR:s (Sveriges Kommuner och Regioner) prognos från augusti samt SCB:s befolkningsprognos. Enligt SCB:s befolkningsprognos ökar antalet invånare med 25–29 invånare per år under kommande treårsperiod. Utifrån faktiskt invånarantal, SCB:s befolkningsprognos för 2021–2031 samt beaktande utifrån försiktighetsprincip används nedanstående prognos vid beräkning av skatteintäkter och generella bidrag för perioden.

<b>Färgelanda</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>
Antal invånare	6 450	6 450	6 450

Skattesatsen på 22,91 är oförändrad under perioden.

De skatter och bidrag kommunen erhåller bygger på antalet invånare 1 november året innan budgetåret. En minskning av antalet invånare ger lägre skatteintäkter och utjämningsbidrag. En minskning med 50 invånare per år ger ca 3 mnkr lägre skatteintäkter och utjämningsbidrag per år.

Skatteintäkter och statsbidrag, i form av kommunalekonomisk utjämning, för planperioden beräknas utifrån augustiprognosen (SKR Cirkulär 23:36) uppgå till nedanstående belopp med hänsyn tagen till ovanstående befolkningsprognos och skattesats.

	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>
Skatteintäkter	333 599	344 891	354 809
Generella statsbidrag och utjämning (inkl. fastighetsavgift)	144 557	148 314	154 893
<b>Summa</b>	<b>478 157</b>	<b>493 206</b>	<b>509 702</b>



## **Finansnetto**

Utdelning från Kommuninvest samt borgensavgifter från Valbohem AB och Färgelanda Vatten AB utgör den övervägande delen av de finansiella intäkterna. De finansiella kostnaderna består huvudsakligen av räntor på upptagna lån. Ränta för lån har beräknats utifrån allmänna ränteläget och befintlig låneskuld.

## **Pensioner**

Kommunernas pensionsredovisning enligt den s.k. blandmodellen innebär att pensionsrätt som är intjänad före 1998 inte redovisas som skuld i balansräkningen utan som ansvarsförbindelse. Det innebär att kommunens pensionskostnader belastas både med kostnader för de som redan gått i pension och för de som arbetar nu.

Från 2023 har ett nytt pensionsavtal tecknats. Det innebär att premierna höjs från 4,5 % av lönesumman till 6 % och från 30 % till 31,5 % för de som har inkomster över taket (7,5 inkomstbasbelopp).

De som idag tjänar över 7,5 gånger inkomstbasbeloppet och är födda före 1986 har rätt till den förmånsbestämda ålderspensionen (FÅP:en), förutom en premie på 4,5 % av lönesumman. De kan välja om de vill gå in i det nya pensionsavtalet eller stanna kvar i befintligt avtal.

Den höga inflationen påverkar även pensionskostnaderna. Enligt Skandias pensionsskuldsprognos per december 2022 beräknades pensionskostnaden för 2023 öka med ca 16 mnkr. Skandias pensionsprognos per augusti 2023 visar i princip oförändrad prognos jämfört med årsskiftet när det gäller 2023 års pensionskostnad.

Enligt Skandias pensionsskuldsprognos per december 2022 beräknades pensionskostnaden för 2024 öka med ca 22 mnkr. Skandias pensionsprognos per augusti 2023 visar en ökning på 7 mnkr ytterligare när det gäller 2024 års pensionskostnad.

Orsaken till förändringen är främst den ökande inflationen vilket ger en ytterligare höjning av prisbasbeloppet. Enligt prognosen beräknas pensionskostnaderna minska till 2025 men förutsätter att inflationen sjunker.

Pensionskostnaderna och pensionsskulden är beräknade efter Skandias prognos från augusti 2023. Prognosen är osäker då pensionskostnaderna påverkas av ett antal faktorer som inflation, lönerevision, inkomstbasbelopp, räntor mm.



#### 4.3.4 Förutsättningar nämnderna - ramar

Utgångspunkten för antaganden om kostnadsökningar i kommunens verksamhet baseras på prognoser från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Uppgifterna i Mål- och resursplanen är i huvudsak hämtade från SKR Cirkulär 23:36.

I Mål- och resursplanen används SKR:s PKV-index (prisindex för kommunal verksamhet) per augusti för bedömning av prisutveckling i den kommunala verksamheten. I tabellen nedan redovisas SKR:s prognos från 24 augusti 2023 för perioden 2022 – 2026.

##### Prisindex för kommunal verksamhet (PKV)

Årlig procentuell förändring

Prisindex	2022	2023	2024	2025	2026
Arbetskraftskostnader*	2,1	7,4	4,7	0,2	2,5
Övrig förbrukning	10,0	4,8	2,9	2,6	2,7
Prisförändring, %	<b>4,9</b>	<b>6,6</b>	<b>4,1</b>	<b>0,9</b>	<b>2,6</b>

*\*Inklusive förändringar i arbetsgivaravgifter*

Källa: SKR

Stora ökningar av pensionskostnaderna innebär stora kostnadsökningar i kommunerna 2023 och 2024. Den kraftiga nedgången 2025 vilar på en inflationsprognos för en enskild månad 2024, vilket gör den synnerligen osäker.

Pensionskostnaderna varierar mellan de olika kommunerna till följd av skillnader i personalstruktur. I tabellen nedan beräknas en motsvarighet till PKV exklusive PO-effekten. Arbetskraftskostnaderna ökar därmed i samma takt som timlönerna. Arbetskraftskostnaderna har dock samma vikt i beräkningen av PKV som i tabellen ovan. Det bör understrykas att beräkningarna av kostnaderna för tjänstepensionerna är mycket osäkra för de bortre åren i denna framskrivning.



## Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) exklusive PO-effekt

Årlig procentuell förändring

Prisindex	2022	2023	2024	2025	2026
Arbetskraftskostnader*	2,1	3,7	3,8	3,4	3,3
Övrig förbrukning	10,0	4,8	2,9	2,6	2,7
Prisförändring, %	<b>4,5</b>	<b>4,0</b>	<b>3,5</b>	<b>3,1</b>	<b>3,1</b>

\*Exklusive förändringar i arbetsgivaravgifter.

Källa: SKR

Beräkningarna för tjänstepensionerna är mycket osäkra för de bortre åren.

### Personalkostnader

Utrymme för löneökningar budgeteras centralt och fördelas till respektive nämnd efter att de lokala förhandlingarna är klara.

### Internränta

Internräntan för 2024 är satt efter SKR:s rekommendation i cirkulär 23:05, det vill säga till 2,5 %. Det är en höjning med 1,25 procentenheter jämfört med internräntan för 2023 som är 1,25 %. Den föreslagna internräntan bygger på kommunsektorns egna upplåningskostnader. Nämndernas budgetramar är inte justerade till den högre internräntan.

### Personalomkostnadspålägg

Personalomkostnadspålägget följer SKR:s rekommendationer (Cirkulär 23:20 samt information publicerad 12 juni 2023), det vill säga 45,75 %, vilket innebär en höjning med 3 procentenheter jämfört med nuvarande 42,75%.

Både de lagstadgade arbetsgivaravgifterna samt avtalsförsäkringarna bedöms preliminärt vara oförändrade för 2024, dvs. 31,42 % respektive 0,13 %. Det kalkylerade pålägget avseende pensioner föreslås preliminärt justeras upp för kommuner från 12,98 % till 14,20 %. Anledningen till höjningen är på grund av kraftigt ökat prisbasbelopp och andra faktorer som leder till högre kostnader till den förmånsbestämda pensionen. Nämndernas budgetramar är inte justerade till det högre PO-pålägget.



**Budgetramar per nämnd**

	<b>Budget 2024</b>	<b>Plan 2025</b>	<b>Plan 2026</b>
<b>Totala skatteintäkter och statsbidrag</b>	<b>478 156</b>	<b>493 205</b>	<b>509 702</b>
<b>FINANSEN</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>
Lönerevision fg. år ofördelat	9 000	18 000	27 000
Lönerevision	9 000	9 000	9 000
Kostnader för finanssen	37 600	17 300	15 600
<b>TOTALT FINANSEN</b>	<b>55 600</b>	<b>44 300</b>	<b>51 600</b>
<b>KOMMUNFULLMÄKTIGE</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>
Ingående ram	2 843	2 878	2 909
Indexuppräknig	35	31	28
<b>KOMMUNBIDRAG KOMMUNFULLMÄKTIGE</b>	<b>2 878</b>	<b>2 909</b>	<b>2 937</b>
<b>KOMMUNSTYRELSEN</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>
Ingående ram	97 246	99 637	100 718
Indexuppräknig	1 191	1 081	1 095
Ökade pensionskostnader NÄRF	1 200		
Ramförändring	-7 000	-4 919	-4 726
<b>KOMMUNBIDRAG KOMMUNSTYRELSEN</b>	<b>92 637</b>	<b>95 799</b>	<b>97 087</b>
<b>UTBILDNINGSNÄMNDEN</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>
Ingående ram	180 996	183 213	185 201
Indexuppräknig	2 217	1 988	2 009
Ramförändring	-13 000	-9 135	-8 777
<b>KOMMUNBIDRAG UTBILDNINGSNÄMNDEN</b>	<b>170 213</b>	<b>176 066</b>	<b>178 433</b>
<b>SOCIALNÄMNDEN</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>
Ingående ram	161 969	163 953	165 732
Indexuppräknig	1 984	1 770	1 820
Ramförändring	-7 125	-4 919	-4 726
<b>KOMMUNBIDRAG SOCIALNÄMNDEN</b>	<b>156 828</b>	<b>160 804</b>	<b>162 826</b>



<b>SUMMA KOMMUNBIDRAG</b>	<b>478 156</b>	<b>479 878</b>	<b>492 883</b>
Resultatmål i % av totala skatteintäkter och statsbidrag	0,0%	2,7%	3,3%
RESULTAT	0	13 327	16 819

## 4.4 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

### Styrning och ledning

Kommunfullmäktige antog den 2016-06-22 § 86, dnr 2015–534, nu gällande Styr- och Ledningssystem för Färgelanda kommun.

### Målstyrning

Kommunens vision är enligt MRP 2023–2025 Färgelanda – En trygg kommun med tillväxt och livskraft.

Kommunen leds av målstyrning. Det innebär att Kommunfullmäktige fastställer prioriterad inriktning och verksamhetsmål samt ger ekonomiska förutsättningar i form av ramar till nämnderna. De prioriterade inriktningarna bygger på kommunens vision och tanken att sträva efter demokrati, delaktighet och öppenhet samt ska vara vägledande för nämnderna i deras arbete.

### Budget och uppföljning

Budgeten beslutas normalt av kommunfullmäktige i juni varje år. Under hösten tar sedan respektive nämnd fram Verksamhetsplaner med detaljbudget. Under året görs två uppföljningar med prognoser, dels efter första kvartalet, dels i samband med delårsbokslut, samt årsbokslut. I delårsbokslut och årsbokslut redovisas även måluppfyllelsen. Månadsuppföljningar sker till respektive nämnd enligt Riktlinjer Redovisning och uppföljning, antagna av kommunstyrelsen 2022-11-23 § 222, dnr 2022/384.

### Uppsiktsplikt och intern kontroll

Enligt Kommunallagen 6 kapitel 1 § ska kommunstyrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana företag som avses i 10 kapitel 2–6 §§ och sådana kommunalförbund som kommunen är medlem i.



Nämndernas ansvar för den interna kontrollen anges i Kommunallagens 6 kapitel 6 §, "Nämnderna skall var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De skall också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt."

Kommunstyrelsen antog 22 maj 2019 (§ 88) nuvarande Riktlinjer för intern kontroll i Färgelanda kommun. Färgelanda kommun ska ha en god intern kontroll i sin verksamhet, vilket i sin tur genererar en god ekonomisk hushållning. Dessa riktlinjer syftar till att säkerställa att styrelser och nämnder upprätthåller en tillfredsställande intern kontroll, det vill säga de ska med en rimlig grad av säkerhet säkerställa att följande mål uppnås;

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
- Rättvisande och tillförlitlig redovisning och information om verksamheten.
- Säkerställa att lagar, policys, reglementen etc. tillämpas.

Det primära syftet med intern kontroll är att säkerställa att de av fullmäktige fastställda målen uppfylls. Den interna kontrollen ska skydda kommunen mot förluster eller förstörelse av dess tillgångar, samt eliminera eller upptäcka allvarliga fel. Den interna kontrollen ska vara en naturlig del i verksamheten och den fungerar som ett skydd mot oberättigade misstankar för både förtroendevalda och tjänstemän. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för en god intern kontroll.

## **4.5 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning**

### **4.5.1 God ekonomisk hushållning**

Enligt kommunallagen ska kommunen ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Miniminivån i lagkravet är det så kallade balanskravet, vilket innebär att kostnaderna inte får överstiga intäkterna. För att leva upp till kravet på god ekonomisk hushållning krävs ett positivt resultat, för att också bidra till finansiering av investeringar och framtida pensionsåtaganden.

I god ekonomisk hushållning inryms också att varje generation ska bära kostnaderna för den service den konsumerar samt att bedriva verksamheten på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt.

För Färgelanda kommun innebär god ekonomisk hushållning att kommunen uppfyller 100 % av de finansiella målen samt minst 75 % av verksamhetsmålen som är antagna av kommunfullmäktige.





## 4.5.2 Ekonomisk analys

### Resultat och resultatutveckling

2022 redovisade Färgelanda kommun ett resultat på ca 30 mnkr vilket till stor del berodde på ersatta sjuklönekostnader, generella statsbidrag och att skatteavräkningen för föregående och innevarande år (2021 och 2022) blev bättre. Inför 2023 budgeterades ett negativt resultat på 8 mnkr. Prognosen för innevarande år (2023) visar ett blygsamt positivt resultat, med hjälp av förbättrad skatteprognos och generella bidrag från staten. Nämnderna prognostiserar dock fortsatt underskott jämfört med budget på ca 6 mnkr. Återigen, tillfälliga pengar löser *inte* kommunens strukturella och demografiska utmaningar.

Skatteunderlagstillväxten täcker inte löne- och prisökningar, ökade räntekostnader, kraftigt ökande pensionskostnader samtidigt som invånarantalet minskar. Den höga inflationen har stor betydelse för kommunsektorns pensionskostnader och även nytt pensionsavtal bidrar till kostnadsökning. Dessutom har kommunen stora strukturella utmaningar sedan ett flertal år tillbaka och saknar ekonomiska reserver.

För 2024 budgeteras ett nollresultat, för 2025 ett resultat på 13 mnkr och för 2026 ett resultat på 17 mnkr. I budgeterat resultat för 2024 ingår ramminskningar på 27 mnkr. För att nå ett *genomsnittligt* resultat för planperioden 2024–2026 motsvarande två procent av skatteintäkter och bidrag beräknas besparingar på ca 50 mnkr. När och hur mycket inflationen dämpas blir avgörande för att trycket från pensionskostnaderna och höga räntekostnader ska lätta och hur ekonomin därmed ser ut i ett lite längre perspektiv.

### Nettokostnader

Nämndernas ramar utgår från befintliga ramar med indexuppräknings. Kostnad för lönerevision har budgeterats centralt. Nämndernas ramar har minskat med 27 mnkr till 2024.

En förutsättning för att hålla en god ekonomisk hushållning är att nettokostnaderna på sikt inte överstiger de intäkter som kommunen får genom skatteintäkter och utjämningsbidrag. Inflationen i kombination med ökade pensionskostnader medför att verksamheternas nettokostnader ökat kraftigt till 2023. Den höga nettokostnadsökningen mellan 2022 och 2023 beror främst på pensionskostnaderna men även på inflation och andra kostnadsökningar. Det är viktigt att få balans mellan nettokostnader och skatteintäkter och utjämningsbidrag för att inte försvaga kommunens finansiella styrka.



## **Investeringar**

Investeringarna budgeteras till 27 mnkr för 2024. Totalt under perioden 2024–2028 budgeteras investeringarna till 106 mnkr. Tidsmässiga förskjutningar av investeringar kan förändra bilden mellan enskilda år. Över tid är det viktigt att så stor del som möjligt av investeringarna finansieras via de medel som tillförs från den löpande driften – självfinansieringsgraden uppgår i så fall till 100 %. Det innebär att kommunen kan skattefinansiera investeringar, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringar. Detta leder till att stärka den långsiktiga betalningsberedskapen i form av förbättrad soliditet.

## **Likviditet**

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga betalningsberedskap. En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts. Investeringar som inte finansieras genom resultat och avskrivningar behöver finansieras genom nyupplåning.

## **Soliditet**

Soliditeten anger hur stor andel av kommunens tillgångar som är finansierade med egna medel och är ett mått på det långsiktiga finansiella handlingsutrymmet. För uppfyllande av god ekonomisk hushållning är det viktigt att soliditeten över en längre period inte försvagas utan utvecklas i positiv riktning.

Det som påverkar soliditeten är resultatutveckling, investeringsvolym och nyupplåning. Höga investeringsnivåer i kombination med låga resultat leder till försämrad soliditet.

## **Känslighetsanalys**

Utifrån SKR:s augustiprognos (SKR Cirkulär 23:36) och beräkningsmodell har beräknats vad en förändring av invånarantalet skulle få för inverkan på skatteintäkterna. På motsvarande sätt har även beräknats vad en förändring av skattesatsen skulle resultera i.

I nedanstående tabell har också utifrån nuvarande låneskuld beräknats vad en förändring av låneräntan skulle innebära i ökade/minskade kostnader.



Förändring	Årseffekt 2024, mkr
Ändrad befolkning med 50 personer*	+/- 3,2
Förändrad kommunalskatt med 10 öre	+/- 1,4
Förändrad ränta med 1 procentenhet	+/- 0,6

\*) Avser endast intäktsökningen. Kostnad för nyttjande av kommunal service exkluderad.

### Avslutande kommentar

Den ekonomiska situationen är fortsatt mycket allvarlig och bekymmersam, även om 2023 prognostiserar en budget i balans på sista raden. Det är förbättrad skatteprognos och tillfälliga generella bidrag som gör detta möjligt. Verksamheterna prognostiserar fortfarande stora underskott.

Under ett flertal år har påvisats att den ekonomiska situationen kräver beslut och åtgärder för att nå en långsiktigt sund ekonomi. Kommunen står fortsatt inför mycket stora utmaningar. Dessa utmaningar kommer fortsätta om inte beslut fattas och åtgärder vidtas. Dessutom drabbas kommunen, precis som andra, av rådande samhällsekonomiska läge med prisökningar och höjda räntor. Inflationen tillsammans med nya pensionsavtal innebär dessutom kraftigt ökade pensionskostnader för kommuner och regioner.

Kommunens resultat försämras ytterligare till 2024. Därtill kommer en fortsatt minskning av antalet invånare vilket medför att skatteintäkterna minskar.

För 2024 budgeteras ett nollresultat, för 2025 ett resultat på 13 mnkr och för 2026 ett resultat på 17 mnkr. I budgeterat resultat för 2024 ingår ramminskningar på 27 mnkr. För att nå ett genomsnittligt resultat motsvarande två procent av skatteintäkter och bidrag för planperioden 2024–2026 beräknas besparingar på ca 50 mnkr. När och hur mycket inflationen dämpas blir avgörande för att trycket från pensionskostnaderna och höga räntekostnader ska lätta och hur ekonomin därmed ser ut i ett lite längre perspektiv.

Färgelanda kommun står fortfarande inför stora strukturella och demografiska utmaningar. Det är nödvändigt att budgetera med tillfredsställande resultatnivåer för att möta framtida demografiska behov och kunna finansiera investeringar. En ökad upplåning innebär ökade räntekostnader och mindre medel till verksamheten. Det ekonomiska läget är mycket ansträngt kommande år. Arbetet med åtgärder och anpassningar behöver intensifieras. Resultatnivån måste över tid värdesäkra eget kapital och finansiera investeringarna annars försvagas kommunens finansiella handlingsutrymme och innebär att framtida generationers konsumtionsutrymme påverkas.



## 4.6 Balanskravsresultat och resultatutjämningsreserv

Enligt kommunallagen ställs det krav på att kommunerna ska ha god ekonomisk hushållning och redovisa en ekonomi i balans. Föreskrifterna i kommunallagen om balanskrav innebär i korthet att årsbudgeten *ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna*.

Om årets resultat i årsredovisningen är negativt, ska det negativa resultatet regleras senast tre år efter att det negativa resultatet uppkommit. Vid underskott ska en åtgärdsplan upprättas som anger hur det negativa resultatet ska återställas.

Riksdagen har kompletterat befintlig lagstiftning om god ekonomisk hushållning. Det innebär att kommunen utifrån reglerna om balanskravet kan öppna upp för möjligheten att utjämna intäkter över tid genom en resultatutjämningsreserv (RUR).

Kommunfullmäktige beslutade 2013-12-11 § 151 om riktlinjer för Resultatutjämningsreserv (RUR). Av dessa framgår att:

Avsättning bör ske i sådan omfattning att kommunen tror sig kunna klara en normal konjunkturedgång utan att detta påverkar verksamheten kortsiktigt. Avsättning till resultatutjämningsreserv sker årligen enligt den maximala nivå som stadgas i kommunallagen. Även om en planerad avsättning kan beslutas i budgeten så är det först när resultatet för året är klart som den slutliga avsättningen kan avgöras.

Disposition ska i princip endast ske då kommunens skatteintäkter får en svag utveckling till följd av en konjunkturedgång. En konjunkturedgång kan anses inträffa när det råder en allmän enighet om detta bland kommunernas företrädare. Överläggning med kommunens revisorer bör också ske inför beslut. Vid disposition bör även en bedömning göras av när konjunkturen återhämtar sig.

Resultatutjämningsreserven kan disponeras i samband med bokslut för att täcka oplanerade underskott. Med SKR:s nuvarande prognos (Cirkulär 23:36) skulle det vara möjligt för 2024. En annan förutsättning är att medlen från RUR ska täcka ett negativt balanskravsresultat. Disponering av RUR innebär i praktiken att det egna kapitalet minskar och därigenom försämras kommunens ekonomiska ställning.

Resultatutjämningsreserven uppgår till 30,1 mnkr, efter avsättning på 26,1 mnkr i samband med 2022 års bokslut. Resultatutjämningsreserven är en del av kommunens egna kapital och det finns ingen likvid fond som innehåller RUR.



I lagrådsremissen *En effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner* föreslås att resultatutjämningsreserven (RUR) avvecklas men beslutade medel får nyttjas till utgången av 2033. I stället föreslås en resultatreserv med samma förutsättningar för reservering som resultatutjämningsreserven. Den får uppgå till högst fem procent av summan av skatteintäkter och utjämningsbidrag och användas för att uppnå en god ekonomisk hushållning. I riktlinjer för god ekonomisk hushållning ska framgå när medel ska reserveras, hur de får användas och villkor för användning.

### Budgeterad balanskravsutredning

Budgeterad balanskravsutredning i tkr	Prognos 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
(=) Årets prognostiserade/budgeterade resultat	3 062	0	13 327	16 819
(-) Samtliga realisationsvinster				
(+) Realisationsvinster enl. undantagsmöjlighet				
(+) Realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet				
(-/+ ) Orealiserade vinster och förluster i värdepapper				
(+/-) Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper				
(=) Årets resultat efter balanskravsjusteringar	3 062	0	13 327	16 819
(-) Reservering av medel till resultatutjämningsreserv				
(+) Användning av medel från resultatutjämningsreserv				
<b>(=) Balanskravsresultat</b>	<b>3 062</b>	<b>0</b>	<b>13 327</b>	<b>16 819</b>



## 5. EKONOMISKA RAPPORTER

### 5.1 Resultatbudget

#### RESULTATRAKNING

	Utfall 2022	Budget 2023	Prognos 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Verksamhetens intäkter	72 451	63 633	57 309	59 028	60 799	62 623
Verksamhetens kostnader	-492 320	-530 750	-527 220	-529 634	-532 525	-547 431
Avskrivning	-11 712	-10 574	-11 592	-10 040	-10 326	-10 390
<b>VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER</b>	<b>-431 581</b>	<b>-477 691</b>	<b>-481 503</b>	<b>-480 646</b>	<b>-482 052</b>	<b>-495 198</b>
Skatteintäkter	316 175	322 341	327 453	336 902	348 306	358 323
Generella statsbidrag och utjämning	146 322	147 996	158 192	144 557	148 314	154 893
<b>VERKSAMHETENS RESULTAT</b>	<b>30 916</b>	<b>-7 354</b>	<b>4 142</b>	<b>813</b>	<b>14 568</b>	<b>18 018</b>
Finansiella intäkter	1246	753	543	537	537	537
Finansiella kostnader	-1422	-1617	-1617	-1350	-1697	-1616
<b>ÅRETS RESULTAT</b>	<b>30 740</b>	<b>-8 218</b>	<b>3 068</b>	<b>0</b>	<b>13 408</b>	<b>16 939</b>



## 5.2 Balansbudget

### BALANSRÄKNING

	Utfall 2022	Budget 2023	Prognos 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Matriella anläggningstillgångar	296 882	311 223	293 290	309 921	322 916	333 756
Finansella anläggningstillgångar	15 231	15 231	15 231	15 321	15 231	15 231
<b>ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR</b>	<b>312 113</b>	<b>326 454</b>	<b>308 521</b>	<b>325 242</b>	<b>338 147</b>	<b>348 987</b>
<b>OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR</b>	<b>103 207</b>	<b>103 207</b>	<b>103 207</b>	<b>103 207</b>	<b>103 207</b>	<b>103 207</b>
<b>SUMMA TILLGÅNGAR</b>	<b>415 320</b>	<b>429 661</b>	<b>411 728</b>	<b>428 449</b>	<b>441 354</b>	<b>452 194</b>
Årets resultat	30 740	-8 218	3 068	0	13 308	16 939
Övrigt eget kapital	101 111	131 851	131 851	134 919	134 919	148 327
<b>EGET KAPITAL</b>	<b>131 851</b>	<b>123 633</b>	<b>134 919</b>	<b>134 919</b>	<b>148 227</b>	<b>165 266</b>
Pensionsavsättning	7 002	23 002	23 002	39 002	34 002	33 002
<b>AVSÄTTNINGAR</b>	<b>7 002</b>	<b>23 002</b>	<b>23 002</b>	<b>39 002</b>	<b>34 002</b>	<b>33 002</b>
Långfristiga lån	47 063	53 622	24 922	25 553	30 140	25 041
Långfristig leasingsskuld	116 001	116 001	116 001	116 001	116 001	116 001
Skuld till statliga investeringsbidrag	5 631	5 631	5 112	5 112	5 112	5 112
NÄRF	3 301	3 301	3 301	3 301	3 301	3 301
Långfristiga skulder	171 996	178 555	149 336	149 967	154 554	149 455
Kortfristiga lån	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500
Kortfristig leasingsskuld	10 422	10 422	10 422	10 422	10 422	10 422
Övriga kortfristiga skulder	90 549	90 549	90 549	90 549	90 549	90 549
Kortfristiga skulder	104 471	104 471	104 471	104 471	104 471	104 471
<b>SUMMA SKULDER</b>	<b>276 467</b>	<b>283 026</b>	<b>253 807</b>	<b>254 438</b>	<b>259 025</b>	<b>253 926</b>
<b>SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER</b>	<b>415 320</b>	<b>429 661</b>	<b>411 728</b>	<b>428 359</b>	<b>441 254</b>	<b>452 194</b>



### 5.3 Kassaflödesbudget

#### KASSAFLÖDESANALYS/FINANSIERINGSANALYS

	Utfall 2022	Budget 2023	Prognos 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
<b>DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN</b>						
Årets resultat	30 740	-8 218	3 068	0	13 408	16 939
Justering, ej likviditetspåverkande poster	11 712	26 574	27 592	26 040	5 326	9 390
Övriga likviditetspåverkande poster	-121	0	0	0	0	0
Poster som redovisas i annan sektion	-146	0	0	0	0	0
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital	42 185	18 356	30 660	26 040	18 734	26 329
+/- minskn/ökn förråd mm	-130	0	0	0	0	0
+/- minsk/ökn övriga kortfristiga fordringar	-11 986	0	0	0	0	0
- minskning skuld till statliga investeringsbidrag	-519	0	-519	0	0	0
+/- Ökning/minskn NÄRF	-559	0	0	0	0	0
+/- Ökning/minskn övriga kortfristiga skulder	9 731	0	0	0	0	0
<b>KASSAFLÖDE FRÅN DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN</b>	<b>38 722</b>	<b>18 356</b>	<b>30 141</b>	<b>26 040</b>	<b>18 734</b>	<b>26 329</b>
<b>INVESTERINGSVERKSAMHETEN</b>						
Investeringar i materiella anläggningstillg.	-12 996	-24 915	-8 000	-26 671	-23 321	-21 230
Försäljning av materiella anläggningstillg.	429	0	0	0	0	0
Ökning skuld för statliga investeringsbidrag	0	0	0	0	0	0
Investering i aktier o andelar	-40	0	0	0	0	0
Försäljning av aktier o andelar	0	0	0	0	0	0
<b>KASSAFLÖDE FRÅN DEN INVESTERINGSVERKSAMHETEN</b>	<b>-12 607</b>	<b>-24 915</b>	<b>-8 000</b>	<b>-26 671</b>	<b>-23 321</b>	<b>-21 230</b>
<b>FINANSIERINGSVERKSAMHETEN</b>						
<b>Utlåning</b>						
<b>Upplåning</b>						
Nyupptagna långfristiga lån	0	6 559	0	631	4 587	0
Amortering långfristiga lån	-4 000	0	-22 141	0	0	-5 099
Nyupptagna lånfristiga leasingsskuld	1 497	0	0	0	0	0
Amortering långfristiga leasingsskuld	0	0	0	0	0	0
Ökning kortfristiga lån	0	0	0	0	0	0
Minskning kortfristiga lån	-500	0	0	0	0	0
Ökning kortfristiga leasingsskuld	969	0	0	0	0	0
Minskning kortfristiga leasingsskuld	0	0	0	0	0	0
<b>KASSAFLÖDE FRÅN FINANSIERINGSVERKSAMHETEN</b>	<b>-2 034</b>	<b>6 559</b>	<b>-22 141</b>	<b>631</b>	<b>4 587</b>	<b>-5 099</b>
<b>ÅRETS KASSAFLÖDE</b>	<b>24 081</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>





## 5.4 Investeringsplan

Investeringsbudgeten omfattar fem år, och innehåller budget för innevarande år (2024) och en plan för de fyra kommande åren (2025–2028).

<b>INVESTERINGSBUDGET (mnkr)</b>
----------------------------------

Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
27	23	21	20	15